

Regel 15 **iudex praeesses**

M. Fannius maakte bij deze zaak als voorzitter deel uit van de jury.

- 2p 6 Citeer uit de regels 18-30 (**Longo t/m sint**) de twee tekstelementen die verwijzen naar de twee andere officiële rollen bij deze rechtszaak. Laat de jury buiten beschouwing.

Regel 19 **caedes**

Deze **caedes** waren onderdeel van een officiële politieke maatregel.

- 2p 7 a Noteer de term voor deze officiële politieke maatregel. Baseer je antwoord op de achtergronden bij de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.
- b Noteer het andere onderdeel van deze officiële politieke maatregel. Baseer je antwoord op de achtergronden bij de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Regel 30-31 **Etenim t/m liceat**

In zijn roman *Romeins bloed* schrijft Steven Saylor:

Want wat is het doel van deze rechtszaak, als diefstal en moord ongestraft kunnen worden gepleegd?

Deze woorden zijn gebaseerd op de regels 30-31 (**Etenim t/m liceat**).

- 2p 8 a Citeer uit de regels 30-31 (**Etenim t/m liceat**) het Latijnse tekstelement dat hetzelfde weergeeft als 'diefstal en moord' in het bovenstaande citaat.
- b Citeer uit de regels 30-31 (**Etenim t/m liceat**) het Latijnse tekstelement waarop het woord 'ongestraft' is gebaseerd in het bovenstaande citaat.

Regel 30-38 **Etenim t/m restat**

- 2p 9 a Leg in eigen woorden uit dat Cicero in deze regels betoogt dat er in dit proces sprake is van 'de omgekeerde wereld'. Ga in je antwoord in op beide partijen.
- b Leg uit welke rol het begrip **bono** (regel 33) speelt in Cicero's argumentatie voor zijn stelling dat er sprake is van 'de omgekeerde wereld'.

Tekst 3 en Tekst 4

Tekst 4, regel 8-9 **Tecum t/m profiteris**

- 2p 10 a Citeer uit de regels 1-6 van tekst 3 (**Erant t/m eiusmodi**) het Latijnse tekstelement waarmee Cicero hetzelfde bedoelt als met **istic** in regel 8 van tekst 4.
- b Citeer uit de regels 6-9 van tekst 3 (**alter t/m superavit**) het Latijnse zelfstandig naamwoord waarmee Cicero dezelfde persoon bedoelt als met **T. Rosci** in regel 8 van tekst 4.

Tekst 4

Regel 2 **Eruci**

- 1p 11 Noteer de rol van deze persoon in het proces.

Regel 7-15 **Causam t/m accedere**

- 1p 12 Citeer uit deze regels de Latijnse zin die als een geval van het stilistisch middel sententia opgevat kan worden en verklaar je keuze. Ga in je antwoord in op de betekenis van de desbetreffende zin.

Regel 17-18 **tamen t/m videbatur**

- 1p 13 Welke woorden geven het best de strekking weer van **non tam ... quam ...** (regel 17) in deze zin?
- A meer ... dan ...
  - B minder ... dan ...
  - C niet ... en ook niet ...
  - D zowel ... als ...

Regel 15 **Hunc** en regel 18 **vir**

- 1p 14 Beschrijf in eigen woorden het verschil tussen deze beide personen dat Cicero aangeeft in de regels 15-22 (**Hunc t/m dicere**).

Regel 21 **causa dicenda est**

- 1p 15 Citeer uit de regels 15-18 (**Hunc t/m videbatur**) het Latijnse tekstelement dat inhoudelijk overeenkomt met **causa dicenda est**.

Regel 15 **horrebant** en regel 22 **reformidant**

- 1p 16 Verklaar het verschil in tijd tussen deze twee persoonsvormen. Ga in je antwoord in op beide beschreven situaties.

Regel 21-22 **nomen ipsum reformidant**

Cicero gebruikt hier een a-fortiori-redenering, die hij slechts voor de helft uitspreekt.

- 1p 17 Noteer in eigen woorden de volledige a-fortiori-redenering.

Regel 18-22 **Ego t/m dicere**

- 1p 18 De strekking van deze zin is het best te omschrijven als:
- A De rechter mag van mij heel streng zijn.
  - B Deze rechter is wel streng, maar ik wil liever een nog strengere hebben.
  - C Een goede rechter is streng tegen misdadigers en mild tegen onschuldigen.
  - D Vroeger waren rechters veel strenger.

Regel 22-30 In t/m occultatur

Cicero gebruikt verscheidene argumenten om de verdenking op T. Roscius te richten.

- 3p 19 a Noteer in eigen woorden het argument in de regels 22-26 (In t/m fueris).
b Noteer in eigen woorden het argument in regel 26 (Quid si ut avarus t/m audax).
c Noteer in eigen woorden het argument in regel 27 (Quid si ut illius t/m inimicissimus).

Regel 25-30 Quid si accedit t/m occultatur

In deze regels gebruikt Cicero het stilistisch middel paradox.

- 1p 20 Citeer het desbetreffende Latijnse tekstelement.

Regel 30-31 Avaritiam t/m alienissimo

Cicero beschrijft in deze zin een handelwijze die volgens hem tegengesteld is aan de handelwijze die men zou verwachten.

- 2p 21 a Beschrijf in eigen woorden de handelwijze die men volgens Cicero zou verwachten.
b Noteer de naam van degene die bedoeld wordt met **alienissimo** (regel 31).

Algemeen

In Cicero's redevoering *Pro Sexto Roscio Amerino* komen kenmerken van de *oratio invectiva* voor.

- 1p 22 Licht deze stelling toe en onderbouw haar met een voorbeeld uit tekst 4.

Let op: de laatste vraag en opdracht van dit examen staan op de volgende pagina.